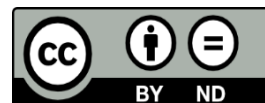

Prijaté/ Received: 28.11.2024

Recenzované/ Reviewed: 03.12.2024

DOI: <https://doi.org/10.24040/aap.2024.21.2.30-39>

Táto publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0, International Licence CC BY-ND (uviedenie autora - bez odvodeného obsahu).

VÝZVY KONKURENCIESCHOPNOSTI EURÓPSKEJ ÚNIE

CHALLENGES OF COMPETITIVENESS OF THE EUROPEAN UNION

KATARÍNA MALÁKOVÁ

Bc. Katarína Maláková, Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici,
Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica, e-mail: katarina.malakova@student.umb.sk

Abstract

The competitiveness of the European Union is inevitable. Its importance is highlighted by the words of Ursula von der Leyen, President of the European Commission: "The last four years have clearly shown how important it is to strengthen our competitiveness and our single market. [...] This refers to our ability to develop and deploy on a large scale the technologies we need for the twin green and digital transitions. It is also essential if we also want to have world-class digital players, and not just consumers of digital products or services produced elsewhere in the world." Mario Draghi, former President of the European Central Bank and former Prime Minister of Italy, published on September 9, 2024, the plan to overhaul Europe's economy. The aim of this study is to bring to an attention the main challenges of competitiveness of the European Union and convey opinions of Mario Draghi on how to deal with them.

Keywords: Competitiveness. Innovation. Energy crises. Education. Defense. European Union.

JEL Classification: E02, E61, F02

ÚVOD

Európska únia dnes čelí zložitým výzvam, ktoré ovplyvňujú jej konkurencieschopnosť, stabilitu a nedostatočnú produktivitu práce. Významné problémy, ako zaostávanie v oblasti technológií a inovácií oproti Spojeným štátom a Číne, vysoké ceny energií a plynu, nedostatočne kvalitné akademické vzdelanie, ako aj rastúce náklady na obranné kapacity, priamo zasahujú do ekonomiky a bezpečnosti Európskej únie. V tejto štúdii sa zameriame na analýzu týchto hlavných oblastí – technologického rozvoja, energetickej udržateľnosti, vzdelávacieho systému a obrannej bezpečnosti – a na odporúčania, ktoré by mohli posilniť pozíciu a konkurencieschopnosť EÚ na globálnej úrovni. Základom štúdie je podrobná analýza návrhov a odporúčaní Maria Draghiho, bývalého talianskeho predsedu vlády, ktorý po analýze súčasného stavu navrhol kroky zamerané na podporu inovácií, zníženie energetickej závislosti a posilnenie obranných kapacít (Európska komisia, 2024).

Otázkami prosperity jednotlivých štátov sa venuje mnoho vedcov. Medzi najznámejších patrí Daron Acemoglu, ktorý spolu so Simonom Johnsonom a Jamesom A. Robinsonom

získali v roku 2024 Nobelovú cenu za ekonómiu práve za oblasť skúmania prosperity jednotlivých štátov. Medzi hlavné determinanty úspechu zaraďujú spoľahlivé demokratické inštitúcie (Acemoglu, Robinson, 2013, Acemoglu, Restrepo, 2022). Medzi najnovšie diela zamerané na hospodárku politiku patrí tiež práca autorov Juhász, Lane a Rodrik (2023). Okrem Európskej komisie sa konkurencieschopnosťou krajín Európskej únie systematicky venuje aj Svetová banka (2024) a Európska centrálna banka (2024) vo svojich správach, alebo ich výskumní pracovníci v ich štúdiách (Schang, Vinci, 2024).

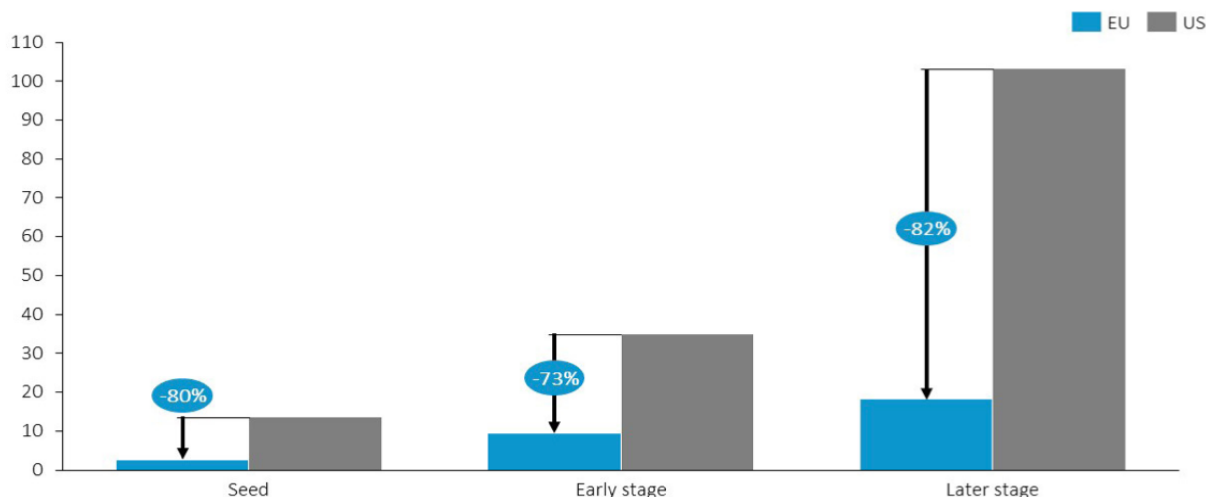
Cieľom tejto štúdie je poskytnúť prehľad možností, ako môže Európa reagovať na súčasné globálne hrozby a zároveň posilniť svoju ekonomickú a strategickú nezávislosť v štyroch rozhodujúcich výzvach, ktorými sú: inovácie a technologický rast, energetická kríza, zaostávanie vo vzdelávaní a obranný priemysel a defenzíva. Štúdia je výsledkom vedeckej práce autorky, ktorá pôsobí na pozícii vedeckej pomocnej sily na Katedre financií a účtovníctva Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Okrem úvodu a záveru štúdia obsahuje štyri časti, ktoré charakterizujú hlavné výzvy krajín Európskej únie a odporúčania Maria Draghiho na ich riešenie. V prvej časti sa venujeme inováciám a technologickému rastu, ktorý Európska únia oproti USA a Číne stále nedokáže dostatočne využiť. Druhá časť vedeckej práce sa zaoberá energetickou krízou. Hlavným bodom sú vysoké ceny plynu a energií, ktoré sťažujú európskym spoločnostiam konkurencieschopnosť. Kvôli vysokým nákladom nedokážu generovať také zisky, ako najväčšie spoločnosti sveta. V tretej časti je hlavnou témou vzdelávanie. V tomto smere má Európska únia najmenej vysokokvalitných univerzít a nedostatočné ďalšie vzdelávania mladých pracujúcich. Štvrtá a zároveň posledná časť práce cieľi na obranný priemysel a defenzívu. Práve táto je kvôli vojne na Ukrajine veľmi aktuálna a ukázala veľké nedostatky v obrane, ktorým musí Európska únia čeliť.

1. INOVÁCIE A TECHNOLOGICKÝ RAST

Európa v posledných desaťročiach nevyužila potenciál digitálneho vzostupu, ktorý priniesol internet a technologický rozvoj. Náskok Spojených štátov v oblasti inovácií a technologického rastu sa od konca 90. rokov neustále zväčšuje, pričom v Európe sídlia iba štyri z 50 najväčších technologických spoločností na svete.

Tento deficit sa ešte zväčšuje v súvislosti so zhoršujúcou sa demografiou – predpokladá sa, že do roku 2040 bude pracovná sila v EÚ klesať o takmer dva milióny osôb ročne. Ak by si EÚ chcela udržať priemerný rast HDP od roku 2015, vydržalo by jej to len do roku 2050. Najmä umelá inteligencia (AI) bude kľúčová na udržanie produktivity a konkurencieschopnosti európskeho globálneho postavenia, hlavne vo farmaceutickom sektore, automobilovom priemysle a energetike, kde môže AI významne zvýšiť celkovú efektivitu. Rozdiel medzi investíciami do podnikového kapitálu medzi EÚ a USA môžeme vidieť aj na grafe 1.

Graf 1 Investície podnikového kapitálu podľa fázy vývoja

Prameň: Pitchbook data, 2023

Inovatívny digitálny spoločnostiam sa vo všeobecnosti v Európe nedarí a navyše nedokážu získať dostatok investícií, čo sa prejavuje výrazným rozdielom v neskoršom štádiu financovania medzi EÚ a USA. Dokonca neexistuje žiadna európska spoločnosť s trhovou hodnotou nad 100 miliárd €, ktorá by bola založená úplne od nuly za posledných 50 rokov. Medzitým, v USA, všetkých 6 spoločností s hodnotou nad 1 bilión € vzniklo práve za týchto posledných 50 rokov. Európske firmy nedokážu bez dostatočného prívodu kapitálu konkurovať americkým gigantom.

Odporúčania Maria Draghiho:

Mario Draghi a jeho tím zdôrazňujú, že EÚ musí prekonávať ťažkosti spojené s reguláciami a financovaním inovácií, ktoré brzdia rozvoj nových technologických spoločností. Navrhujú posilniť výskum a vývoj, zlepšiť prepojenie medzi členskými štátmi a podporovať vznik technologických startupov, ktoré by dokázali konkurovať svetovým lídrom. Na dosiahnutie tohto cieľa odporúčajú niekoľko hlavných krokov:

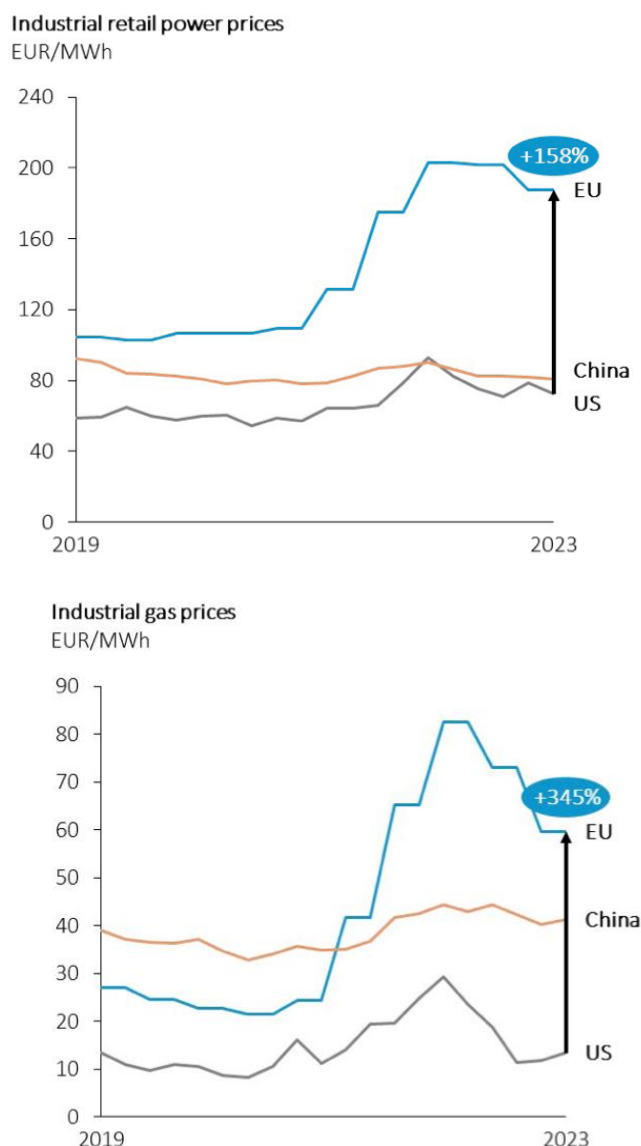
- 1. Podporiť financovanie inovácií.** EÚ by sa mala snažiť vytvoriť silnejšie kapitálové trhy a prilákať súkromné investície do technologických sektorov. Z začať by mala tým, aby zjednotila jednotný kapitálový trh a zjednodušila prístup k financiam. Aktuálne panuje na európskom trhu približne 100 zákonov zameraných na technológie a viac ako 270 regulácií aktívnych v digitalizácii naprieč všetkými členskými štátmi. Aj preto nedokážu firmy zvýšiť svoje pozície a stať sa väčšími podnikmi. Sú brzdené niekoľkými obmedzeniami a neefektívnymi zákonmi.
- 2. Použiť AI na podporu produktivity práce.** Integrácia umelej inteligencie do európskeho priemyslu je kľúčová pre zvýšenie celkovej produktivity práce. Hoci presný vplyv AI na produktivitu zatiaľ nie je presne vyčísliteľný, už teraz vidíme, že táto technológia zásadne dokáže zmeniť odvetvia, v ktorých je Európa silná. Napríklad vo farmaceutickom priemysle umožní AI vytvárať tzv. „kombinované produkty“ – lieky a diagnostické zariadenia, ktoré spolupracujú s AI algoritmi a dávajú okamžitú spätnú väzbu. Odhaduje sa, že využitie AI v zdravotníctve by mohlo priniesť zisky 60 až 110 miliárd dolárov ročne.
- 3. Posilnenie infraštruktúry AI.** EÚ má neuveriteľnú príležitosť znížiť náklady na rozvoj umelej inteligencie tým, že využije svoju sieť superpočítačov. Od roku 2018, kedy vznikol spoločný podnik Euro-HPC, sa podarilo vytvoriť rozsiahlu výpočtovú

infraštruktúru v 6 členských krajinách, pričom až 3 superpočítače z tejto siete patria medzi 10 najvýkonnejších na svete. Komisia postupne otvára tieto kapacity pre AI startupy a malé a stredné podniky. Draghi odporúča rozšíriť výpočtovú silu pre AI a pridať nové cloudové a úložné kapacity. Čo sa týka financovania týchto verejných zariadení, výskumné centrá by mohli ponúkať bezplatnú výpočtovú kapacitu výmenou za opcie na akcie, licenčné poplatky alebo dividendy, ktoré by sa reinvestovali do kapacity a údržby.

4. **Posilniť spoluprácu medzi členskými štátmi.** Spolupráca medzi členskými štátmi by sa mala zamerať na harmonizáciu pravidiel a zjednodušenie regulačných prekážok, ktoré v súčasnosti brzdia inovácie a podnikateľský rozvoj. Aj práve teraz európske krajiny konajú nezávisle od seba, čo má za následok nejednotný trh či duplicitné náklady. EÚ by mohla zjednotiť normy v oblasti daní a obchodných predpisov, čo by firmám zjednodušilo rozšírenie činnosti do iných členských krajín. Taktiež by bolo užitočné vytvoriť spoločné nástroje na financovanie inovácií, ktoré by zhromaždili väčšie kapitálové zdroje a umožnili financovanie projektov s vysokou pridanou hodnotou - ako sú vývoj v oblasti umelej inteligencie a veda a výskum ekologických technológií.

2. ENERGETICKÁ KRÍZA

Ceny energií a plynu sú len ďalšie z kľúčových faktorov, ktorý prispieva k slabej konkurencieschopnosti a celkovým nevýhodám EÚ. Aktuálne čelí EÚ podstatne vyšším cenám energií, pričom ceny elektriny sú v porovnaní s USA a Čínou až 2-3 krát vyššie, a ceny plynu sú až 3-5 krát vyššie, ako je zobrazené na grafe 2.

Graf 2 Ceny energií a plynu v EÚ, USA a Číne od roku 2019 do roku 2023

Prameň: Európska komisia, 2024

Dopad takýchto vysokých cien vidíme aj na nedostatku financovania malých a stredných podnikov, ktorým sme sa venovali v predošlej kapitole. Oproti USA a Číne majú oveľa vyššie náklady na svoju bežnú prevádzku, čo opäť znevýhodňuje ich pozíciu a schopnosť konkurovať americkým a čínskym najväčším spoločnostiam.

V správe od Draghiho sú uvádzané ako najväčšie dôvody vysokých cien energií: vojna na Ukrajine, závislosť od dovozu plynu, nedostatočné dlhodobé zmluvy, vysoké uhlíkové náklady na emisie, regulácia a prirážky na administratívu.

Keďže pred vojnou na Ukrajine bola EÚ silne závislá na dodávkach ruského plynu, po invázií čelila náhlemu šoku v podobe výpadkov týchto dodávok a musela hľadať nové zdroje. Toto presmerovanie na iné zdroje vyšvihlo ceny energií a plynov na svoj vrchol a vystavila ju celkovému riziku ďalších cenových šokov.

Nedostatočné dlhodobé zmluvy sú ďalším problémom. V EÚ stále chýbajú robustné

dlhodobé kontrakty na nákup energie, ako sú Power Purchase Agreements (PPAs), ktoré by poskytli stabilitu a predvídateľnosť cien. Bez týchto zmlúv je trh náchylnejší na volatilitu, čo zvyšuje ceny na spotových trhoch.

Nesmieme zabúdať aj na to, že EÚ sa už dlhodobo snaží o dekarbonizáciu – a presne tá môže v budúcnosti priniesť ďalšie výhody a zvýšenú konkurencieschopnosť. V súčasnosti sú však zavedené rôzne regulácie a prísne predpisy na znižovanie emisií. Kvôli týmto pravidlám sú energetické spoločnosti nútené zvyšovať svoje náklady a tie sa následne premietajú do cien energií, najmä elektriny, ktorá sa stále často vyrába z fosílnych palív.

Odporúčania Maria Draghiho:

Európa sa môže stretnúť ešte s väčšími problémami v súvislosti s energiou pri digitalizácii výroby, pretože prevádzkovanie umelej inteligencie a údržba dátových centier sú a aj budú veľmi energeticky náročné. Dátové centrá v EÚ teraz zodpovedajú za 2,7 % spotreby elektrickej energie, no do roku 2030 sa očakáva nárast až o 28 %.

Prvým kľúčovým cieľom pre energetický sektor je znížiť náklady na energiu najmä pre spotrebiteľov. Tento cieľ si vyžaduje zníženie volatility cien zemného plynu. Dopyt po plyne by sa mal do roku 2030 znížiť o 8 až 25 % a preto je potrebné vytvoriť dlhodobé partnerstvá s rôznymi dodávateľmi, ktoré sú v súčasnosti tak problémové. EÚ by tiež mala viac regulovať a obmedzovať špekulácie s cenami energií a zaviesť jednotnú obchodnú reguláciu pre energetické trhy. Podľa príkladu USA by táto regulácia mala mať možnosť uplatniť finančné limity pozícií, ako aj dynamické stropy v prípadoch, kedy sa ceny spotových alebo derivátových energií v EÚ výrazne odchyľujú od globálnych cien energií.

Druhým cieľom je potreba znížiť daňové zaťaženie v oblasti energií, napríklad stanovením spoločnej maximálnej úrovne prirážok v rámci celej EÚ. Legislatívna zmena v tejto oblasti si však vyžaduje spoluprácu medzi niektorými členskými štátmi. Tieto odporúčania a návrhy sú už spomenuté v prvej kapitole. Európska únia sa musí viac zjednotiť a štáty by mali spoločne riešiť kroky na riešenie týchto problémov.

Tretím cieľom je urýchliť dekarbonizáciu prostredníctvom takých riešení, ktoré nie sú príliš nákladné, ako napr. obnoviteľné zdroje, jadrová energia, vodík, biomasa a zachytávanie uhlíka. Na dosiahnutie úspechu však bude kľúčové urýchliť povoľovacie procesy pre nové energetické projekty. Rýchlejšie schvaľovanie projektov, ako ukázali niektoré členské štáty, môže výrazne pomôcť a EÚ by mala podporiť digitalizáciu povoľovacích procesov a zvýšiť kapacity príslušných úradov.

3. ZAOSTÁVANIE VO VZDELÁVANÍ

Európa nemá dostatok univerzít a výskumných inštitúcií na najvyšších úrovniach, čo brzdí inováciu a komercializáciu výskumu. Napriek tomu, že EÚ je silná vo výskume a zavádzaní patentov s 17 % podielom na globálnych patentových prihláškach, nemá dostatok výskumných inštitúcií, ktoré by sa umiestnili medzi najlepšími na celom svete. Ak využijeme publikácie popredných akademických vedeckých časopisoch ako ukazovateľ, EÚ má len 3 výskumné inštitúcie zaradené medzi top 50 na svete, zatiaľ čo USA má 21 a Čína 15.

Inovačný proces v EÚ je tiež slabší oproti USA a Číne. Mnoho poznatkov vytvorených európskymi výskumníkmi zostáva komerčne nevyužitých. Podľa Európskeho patentového úradu iba približne tretina patentovaných vynálezov, ktoré zaregistrovali európske univerzity alebo výskumné inštitúcie, sa využíva na komerčné účely. Európski výskumníci jednoducho

nie sú dostatočne prepojení na inovačné klastre, ako sú univerzity, startupy, veľké firmy a rizikové kapitály.

Aby sa situácia zlepšila, **Mario Draghi vo svojej správe navrhuje vytvoriť a posilniť európske akademické inštitúcie a odporúča:**

- zdvojnásobiť podporu základného výskumu prostredníctvom Európskej výskumnej rady (ERC),
- zaviesť nový vysoko konkurenčný program „ERC pre inštitúcie“,
- vytvoriť nový režim pre svetovo uznávaných výskumníkov, ktorý by prilákal najlepších odborníkov do Európy,
- zlepšiť financovanie a koordináciu pri budovaní svetovej triedy výskumných a technologických infraštruktúr, čo by zabezpečilo potrebnú kapacitu pre väčšie a náročnejšie projekty,
- zaviesť celoživotné vzdelávanie dospelých a aktualizáciu pracovných zručností počas celého profesionálneho života,
- pripraviť potrebnú širokú reformu odborného vzdelávania v rámci celej EÚ.

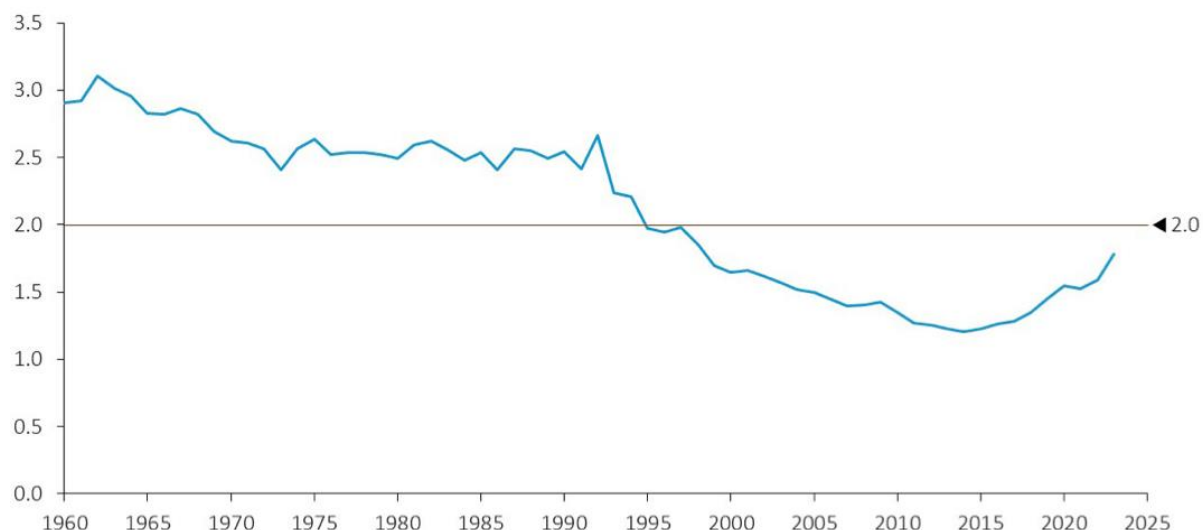
4. OBRANNÝ PRIEMYSEL A DEFENZÍVA

Zhoršujúce sa geopolitické vzťahy zvyšujú dopyt po výdavkoch na obranu a aj väčších kapacitách na obranu v Európe. EÚ čelí nielen tradičnej vojne na východných hraniciach, ale zároveň aj hybridnej vojne, ktorá zahŕňa útoky na energetickú infraštruktúru, telekomunikáciu, zásahy do demokratických procesov a hrozbu migrácie, prezentovaných ako nástroj nátlaku.

Na druhej strane sveta sa zase Spojené štáty zameriavajú na obranu v oblasti Tichého oceánu, najmä v súvislosti s rastúcou hrozbou zo strany Číny, čo znamená, že EÚ sa musí sústrediť na vlastnú schopnosť obrany.

Spoločné európske obranné obstarávanie je však nízke – v roku 2022 dosiahlo len 18 % celkových výdavkov na obranné vybavenie, čo je len polovica od stanoveného cieľa 35 %. V súčasnosti len 10 krajín EÚ vynakladá viac ako 2 % HDP na obranu, aj napriek celkovému rastu obranných výdavkov. Na to, aby sme prestali zaostávať v obrannom priemysle sú potrebné veľmi veľké investície. Ak by všetky členské krajiny EÚ, ktoré sú zároveň aj členmi NATO, dosiahli tento cieľ, museli by investovať do obrany 60 miliárd €. Ďalej musia investovať aj do obnovy zásob, ktoré boli darované Ukrajine na pomoc pri vojne s Ruskom.

V júni 2024 európska komisia odhadla, že na dodatočné investície do obrany bude v priebehu nasledujúceho desaťročia potrebných približne ďalších 500 miliárd €. Celkové výdavky členských štátov európskej únie na obranu vidíme aj na grafe 3 vyjadrenými podielom na HDP. Najnižšiu úroveň investícií do obrany sme dosiahli v roku 2014, kedy sme sa pohybovali pod 1,5 % HDP. V súčasnosti sa EÚ už pomaly približuje aspoň na úroveň 2 % HDP.

Graf 3 Výdavky členských štátov EÚ na obranu v % HDP medzi rokmi 1960 až 2023

Prameň: SIPRI, 2024

Mario Draghi v správe odporúča, aby sa EÚ sústredila na posilnenie spolupráce v oblasti obranného priemyslu medzi členskými štátmi. Hlavné odporúčania zahŕňajú najmä celkové zvýšenie investícií do vývoja nových obranných technológií a posilnenie európskeho obranného priemyslu tak, aby mohol plniť nové bezpečnostné požiadavky a konkurovať aj na globálnom trhu. Dôležité je, aby členské štáty EÚ koordinovali svoje potreby a zdieľali zdroje, čím by zabezpečili efektívne využívanie financií a minimalizovali závislosť na externých dodávateľoch obranného vybavenia.

Avšak na to, aby EÚ dokázala znížiť závislosť v oblastiach, kde je zraniteľná, bude potrebné investovať ešte viac prostriedkov. Napríklad, na posilnenie bezpečnosti v oblasti kritických surovín (CRM) bude potrebné investovať do ťažby, spracovania, skladovania a recyklácie, a to nielen v Európe, ale aj v krajinách bohatých na suroviny.

Podobne, na zabezpečenie kvalitného a spoľahlivého dodávateľského reťazca polovodičov budú potrebné ďalšie obrovské investície. Tieto kroky síce môžu krátkodobo zvýšiť náklady, keďže už nebudeme nakupovať tak lacno ako doteraz, ale ich hodnota sa však ukáže najmä v krízových situáciách, ako napr. v minulosti pri zastavení dodávok ruského plynu.

Draghi hovorí, že na zvládnutie týchto výziev musia všetky členské štáty spolupracovať a bez vzájomnej kooperácie nevládneme problémy, ktorým EÚ čelí. Ak sa európsky obranný priemysel dokáže pripraviť na nové výzvy a EÚ si vybuduje nový nezávislý prístup, všetky členské štáty budú vo väčšom bezpečí.

ZÁVER

Európska únia stojí pred veľkými výzvami, ktoré si vyžadujú okamžitú a najmä koordinované prepojenie členských štátov. Krajínám Európskej únie robí problémy technologické zaostávanie, energetická neistota a rastúce bezpečnostné hrozby. Všetky tieto oblasti ovplyvňujú jej ekonomickú a strategickú stabilitu.

V oblasti technológií a inovatívneho rastu Mario Draghi odporúča zjednotiť kapitálový trh a zjednodušiť prístup by prístup k financiám, využiť umelú inteligenciu pri zvyšovaní

produktivity práce, ďalej odporúča rozšíriť výpočtovú silu pre AI a pridať nové cloudové a úložné kapacity a napokon vyzýva k zvýšenej spolupráci krajín EÚ v tejto oblasti.

V oblasti cien energií Mario Draghi uvádza, že EÚ by tiež mala viac regulovať a obmedzovať špekulácie s cenami energií a mala by zaviesť jednotnú obchodnú reguláciu pre energetické trhy. Podľa príkladu USA by táto regulácia mala mať možnosť uplatniť finančné limity pozícií, ako aj dynamické stropy v prípadoch, kedy sa ceny spotových alebo derivátových energií v EÚ výrazne odchyľujú od globálnych cien energií. Ďalším cieľom je potreba znížiť daňové zaťaženie v oblasti energií, napríklad stanovením spoločnej maximálnej úrovne prirážok v rámci celej EÚ. Dôležité je tiež urýchliť dekarbonizáciu prostredníctvom takých riešení, ktoré nie sú príliš nákladné, ako napr. obnoviteľné zdroje, jadrová energia, vodík, biomasa a zachytávanie uhlíka.

V oblasti zaostávania vo vzdelávaní Mario Draghi odporúča zdvojnásobiť podporu základného výskumu prostredníctvom Európskej výskumnej rady (ERC), zaviesť celoživotné vzdelávanie dospelých a aktualizáciu pracovných zručností počas celého profesionálneho života a pripraviť potrebnú širokú reformu odborného vzdelávania v rámci celej EÚ.

Ďalšou životne dôležitou oblasťou je obrana krajín Európskej únie. Mario Draghi v správe odporúča, aby sa EÚ sústredila na posilnenie spolupráce v oblasti obranného priemyslu medzi členskými štátmi. Hlavné odporúčania zahŕňajú najmä celkové zvýšenie investícií do vývoja nových obranných technológií a posilnenie európskeho obranného priemyslu tak, aby mohol plniť nové bezpečnostné požiadavky a konkurovať aj na globálnom trhu.

Záver a odporúčania Maria Draghiho zdôrazňujú, že EÚ nutne musí investovať do inovácií, energetickej sebestačnosti a spoločnej obrannej infraštruktúry. Súčasne je potrebné zvýšiť úroveň vzdelania a digitálnych zručností, aby európski občania dokázali udržať krok s technologickými zmenami a podporiť rast produktivity. To všetko je nevyhnutné pre udržanie konkurencieschopnosti a bezpečnosti Európy. Úspešné riešenie týchto otázok umožní EÚ nielen efektívne čeliť globálnym hrozbám, ale aj posilniť jej postavenie v medzinárodnom priestore ako inovatívneho a sebestačného celku a dopomôcť jej k väčšej sebestačnosti. Cieľom tejto state bolo nielen predstaviť výzvy EÚ a korene jej problémov, ale aj kľúčové kroky k tomu, aby dokázala udržať svoje hodnoty a prosperitu aj v dynamicky sa meniacom svete.

LITERATÚRA

ACEMOGLU, D., RESTREPO, P. 2022. Tasks, automation, and the rise in U.S. wage inequality. *Econometrica*. Doi: <https://doi.org/10.3982/ECTA19815>.

ACEMOGLU, D., ROBINSON, J. A. 2013. *Why Nations Fail*. Profile Books. ISSN 978-1846684302.

European Commission. 2024. *The Future of European Competitiveness: A Competitiveness Strategy for Europe*. Dostupné na internete: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en..

European Central Bank. 2024. *Why competition with China is getting tougher than ever*. The ECB Blog. 3 September 2024. Dostupné na internete: [Why competition with China is getting tougher than ever](#).

JUHÁSZ, R.; LANE, N.; RODRIK, D. 2023. *The new economics of industrial policy*.

Dostupné na internete: The New Economics of Industrial Policy.

PitchBook data. 2023. PitchBook Benchmarks. Dostupné na internete: <https://pitchbook.com/news/reports/q4-2023-pitchbook-benchmarks-with-preliminary-q1-2024-data>

Nobel Prize. 2024. Dostupné na internete: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2024/acemoglu/facts/>

SCHANG, C.; VINCI, F. 2024. Marrying fiscal rules & investment: a central fiscal capacity for Europe. European Central Bank. Working Paper Series No. 2962.

Stockholm International Peace Research Institute. SIPRI. 2024. Dostupné na internete: <https://www.sipri.org/yearbook/2024>

World Bank. 2024. *World Development Indicators 2023*. Dostupné na internete: World Development Indicators | DataBank.